

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Mechlavelli 22-II. - tel. 3-62-75
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1 - c - tel. 2-30-39
 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
 CENA: posamezna številka L 25 — Naročnina:
 mesečno L 100, letno L 1.200 — Za inozemstvo:
 mesečno L 170, letno L 2.000 — Poštni čekovni račun: Trst štev. 11-7223.

Leto XI. - Štev. 26

Trst - Gorica, 28. junija 1957

Izhaja vsak petek

Ali naj Slovenci volimo komunističnega kandidata?

Zadnjič smo že povedali, da bo na prihodnjih političnih volitvah tudi Trst volil svoje parlamentarno zastopstvo. Kakor vse kaže, bo imel pravico na dva senatorja in štiri poslance. Ugotovili smo tudi, da po sedanjih volilnih določilih niti tržaški niti goriški in beneški Slovenci, ki volijo v dveh ločenih volilnih okrožjih, ne morejo postaviti lastnih kandidatnih list, ker bi take liste ne imele nobenega praktičnega smisla. Zakon namreč določa, da pridejo za delitev mandátov v poštev samo liste, ki so nastopile v več volilnih okrožjih in so v vsej državi dobile vsaj 250.000 glasov.

Kako naj torej nastopimo primorski Slovenci na prihodnjih političnih volitvah, ki jih bo sedanja, samo zasilno rešena vladna kriza kvečjemu približala, ne pa oddaljila? Najkasneje prihodnje pomlad bomo prav gotovo poklicani, da stopimo pred volilne žare in vrzemo vanje svojo glasovnico.

Kakor do sedaj, smo v Italiji živeči Slovenci še vedno razdeljeni v tri politične skupine: komunistično, titovsko in demokratično. Na postavljen vprašanje bo vsaka odgovorila, oziroma je načelno že odgovorila, na svoj način.

Tržaški komunisti, ki so se zliili z italijansko KP v eno samo stranko, bodo nedvomno v svojo kandidatno listo v tržaškem volilnem okrožju vključili vsaj enega Slovenca. Omenja se tudi že ime tega poslanskega kandidata. Do tega so jih pripravili razni razlogi. Na eni strani morajo nuditi nekakšno zadoščenje svojim slovenskim članom, ki so vse prej kot navdušeni nad likvidacijo samostojne tržaške KP, na drugi strani si pa obetajo, da bodo s slovenskim kandidatom pritegnili tudi marsikakšen slovenski glas, ki sicer ni komunističen, a je obenem politično dovolj neopredeljen, da bo iz nacionalnih razlogov glasoval za Slovenca. Tako si komunisti obetajo od slovenskega kandidata dvojno korist in zato so več ali manj zadovoljni z volilnim zakonom, kakršen je, ter se ne potegujejo, da bi slovenski narodni manjšini kot takšni bilo zagotovljeno simbolično parlamentarno zastopstvo.

Titovci so pri teh volitvah zopet v škripah. Pri zadnjih občinskih volitvah so se rešili iz zadrege s tem, da so se v okoljskih občinah povezali s kominformisti. Kasneje se je sicer titovsko-kominformistično bratstvo močno ohladilo, vendar skupni občinski odbori delujejo, ker so se pač titovci zadovoljili, da igrajo v njih drugo ali pa sploh nobeno vlogo. Do podobnega skupnega nastopa bo najbrž prišlo na bližnjih parlamentarnih volitvah. V nedeljo 16. junija je »Primorski dnevnik«
 že s poročil kominformistom, ali z drugimi besedami videljevcem, svojo volilno ponudbo. »Primorski dnevnik«
 popolnoma pravilno ugotavlja, da bo večina šestih tržaških parlamentarnih zastopnikov verjetno pripadala dvema najmočnejšima strankama, t. j. Krščanski demokraciji in Komunistični partiji. Spričo tega je zanj jasno in nujno, da bo slovenska manjšina v Italiji podprla napredne leve opozicijske kandidate. »Zato želi, da bi napredno gibanje v državi omogočilo kandidature in nato izvolitev slovenskega kandidata, tako da bi tudi naša manjšina imela svojega zastopnika v parlamentu.«
 Titovci torej zelo odkrito predlagajo prav to, kar so pripadniki tržaških organizacij italijanske KP že sklenili. Komunistična solidarnost, skrupulanca na zadnjih občinskih volitvah, bi tako bila na novo potrjena tudi na političnih volitvah. Seveda je cena, ki jo bodo morali plačati titovci, precejšnja. Kakor je videti, namreč tokrat ne bi bilo nobenih mešanih titovsko-kominformističnih list, kakor je to bil slučaj pri občinskih volitvah v okoljskih občinah, temveč se bodo titovci morali zadovoljiti, da enostavno in odkrito glasujejo ne za svojega, temveč za kominformističnega kandidata. Vendar, zadovoljni oni, zadovoljni vsi. Tako si vsaj mislijo. Potrebno je le še, da kominformisti sprejmejo to ponudbo.

Vodivke bombe brez radioaktivnosti

Trije ameriški atomski znanstveniki, ki jih je predsednik Eisenhower sprejel pretekli ponedeljek v Beli hiši, so sporočili, da Združene države lahko izdelujejo vodivke bombe, pri katerih je radijsko izžarjevanje za 95 odstotkov manjše kot pri dosedanjih vrstah vodikovih bomb. Med temi znanstveniki, ki so vsi člani kalifornijskega vseučilišča, je tudi soče vodivke bombe, profesor Teller. Na obisku pri predsedniku Eisenhowerju jih je spremljal predsednik ameriške komisije za atomsko energijo, Strauss.

Ob tej vesti, ki zmanjšuje grozotne posledice morebitne atomske vojne, se je treba res vprašati, ali naj se je človeštvo veselilo ali pa naj se ob njej še bolj zamislilo. Na eni strani bodo radioaktivni učinki posameznih eksplozij res manjši, toda na drugi strani dobiva atomsko orodje prav s to omejitvijo tistega dela svojega radioaktivnega dejstva, ki ga človek težko obvlada in usmerja, toliko večjo legitimacijo za uporabo tam, kjer je zaželena samo njegova rusilna moč.

ki jih malo stane in jim precej prinaša. Samo če italijanska KP tega ne bi hotela, samo v tem primeru je nato verjetno, da se titovci umaknejo na drugo linijo in postavijo svojega lastnega kandidata na listi Socialistične unije, na kateri pa tako in tako ne bi bil izvoljen in bi bili vsi zanj oddani glasovi enostavno zavrženi.

Preostajamo še demokratični Slovenci. Rešitev, ki je bila titovcem navidežno tako lahka, čeprav je zanje zelo poniževalna in je podobna političnemu bankrotu, je za nas nemogoča. Oni se danes kot brezpravni gostjači zatekajo pod streho idejno in politično nasprotno italijanske KP. Mi tega ne moremo in nečemo storiti. Zato smo že zadnjič poudarili svoje načelno stališče: slovenski narodni manjšini kot takšni mora biti zagotovljeno minimalno parlamentarno zastopstvo, za katerega izvolitev naj bodo merodajni samo slovenski glasovi. To je prvo in glavno. Dokler pa temu ni tako, smatramo, da bi bilo politično zgrešeno in za narodno manjšino kot takšno škodljivo voliti komunističnega kandidata. V položaju, kakršen je danes, pa mislimo, da bi tudi italijanske demokratične stranke morale razmisliti, ali ni škodljivo, da s prepuščanjem vse iniciative v reševanju osnovnih problemov slovenske manjšine v Italiji komunistom, naravnost krepijo njihov vpliv na naše sorojake. V njihovem postopanju in uvidevnosti je ključ za zadržanje demokratičnih Slovencev pri prihodnjih parlamentarnih volitvah.

Italijanska vladna kriza je dobila ob zaključku preteklega tedna nepričakovani epilog. Potem ko je poslanec in generalni tajnik Krščanske demokracije, Fanfani, pretekli petek vrnil predsedniku republike mandat za sestavo sredinske koalicijske vlade, so v splošnem pričakovali, da bo Gronchi nato poveril mandat za sestavo enostrankarske vlade zopet Fanfaniju.

Bilo je namreč jasno: poskus za sestavo štiristrankarske, kakor tudi tristrankarske vlade sredinskih demokratičnih strank sta propadla, prvi zaradi odklonilnega stališča republikancev, drugi zaradi nesoglasja med socialnimi demokrati in liberalci, kakor tudi med vlednim programom Krščanske demokracije in liberalnimi zahtevami. Zato ni preostajalo drugega kot še enkrat poskusiti z enostrankarsko vlado, ki naj bi tokrat slovela na vsaj tihem pristanku nekaterih laičnih sredinskih strank, ne pa samo na podpori Krščanske demokracije, monarhistov in mislinov.

Vender je bila s tem združena nevarnost. Če bi tudi ta zadnji poskus propadel, potem bi predsednik republike neizogibno moral razpustiti obe zbornici in

Ali bo kaj z razorožitvijo?

Razorožitveni pododbor Združenih narodov v Londonu še vedno zaseda. Mero-dajni krogi v Londonu in Moskvi kažejo, vsaj na zunanji, popolnoma enako in veliko vneto za odstranitev ovir, ki preprečujejo, da bi se od večnih obljub in visokodonečih izjav končno le nekaj ukrenilo za razorožitev. Očitno je, da se Kremelj vsaj zaenkrat boji atomske vojne, ker ve, da bi v njej podlegel. Na drugi strani pa Američani nikdar niso bili navdušeni za vojaške pustolovščine in sam predsednik Eisenhower, čeprav sam general, bi rad prešel v zgodovino kot predsednik miru.

Vse kaže, da bodo v Londonu le nekaj dosegli, čeravno se vedno bolj utrjuje prepričanje, da bo to kvečjemu začetni sporazum, ki naj v primeru uspeha ure pot nadaljnjim in obsežnejšim razorožitvenim ukrepom. Tako je sovjetski zastopnik Zorin predlagal, da bi za dobo dveh ali treh let prekinili vse atomske poskuse. S tem je deloma prehitel Američane, ki so nameravali staviti podoben predlog, vendar povezan z obvezno prekinitvijo izdelovanja novega atomskega orožja. Takšen, kot je, sovjetski predlog močno enostrankarski in nevaren. Atomsko orožje ne bi sicer več proizkušali in izpopolnjevali, toda vse države, ki takšno orožje že izdelujejo, bi lahko nemoteno večale svoje zaloge. In kaj bi se zgodilo, ko bi v tej tihem tekmi Američani popustili in bi sovjetske zaloge atomskih bomb nekega dne bile večje od ameriških? Verjetno bi potem tudi bilo konec omejitev v atomskem oboroževanju, ker bi se Sovjeti čutili dovolj močne in brezobzirno vrgli na mizo svoje karte.

Tudi ameriški delegat v razorožitvenem pododboru Združenih narodov, Stassen, je že deloma razložil svoj načrt.

Koroški Slovenci za svoje pravice

Na zborovanju zahtevajo izvajanje določil državne pogodbe o zaščiti manjšin

Preteklo nedeljo sta obe glavni organizaciji koroških Slovencev, Narodni svet koroških Slovencev in titovska Zveza slovenskih organizacij, priredili veliko zborovanje, na katerem sta oba voditelja, za prvo dr. Jožko Tišler, za drugo dr. Franci Zwitter, poročala o položaju na področju manjšinske zaščite.

Dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij, je poudaril, da je obstoj koroških Slovencev danes bolj ogrožen kot je bil pred sklenitvijo državne pogodbe, kajti vlada na Dunaju pripravljala zakon za izvedbo člena 7. državne pogodbe (ta člen govori o pravicah in zaščiti narodnih manjšin), ki nikakor ne ustreza duhu določil omenjenega člena državne pogodbe. Načrt zakona so dobile v vpogled vse deželne vlade, ne pa organizacije koroških Slovencev, ki so na tem zakonu najbolj zainteresirane. Dr. Franci Zwitter je tudi dejal, da razen ustanovitve slovenske gimnazije v Celovcu, ki so jo koroški Slovenci dobili letos spomladi, določbe člena 7. državne pogodbe niso v ničemer izpolnjene. Pač pa se je na Koroškem, bolj kot kdajkoli prej, razmahnila šovinistična gonja, in v nasprotju s točko 5. člena 7. državne pogodbe delujejo številne organizacije, ki se bore proti manjšinskim pravicam Slovencev in Gradisčanskim Hrvatov v Avstriji.

Posebej o šolstvu je poročal dr. Jožko Tišler, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev. Prikazal je, s kakšni

mi težavami se mora boriti slovenska šola, kakso skušajo z različnimi omejitvami, povpraševanji staršev, propagando itd. spodkopati njen obstoj.

V obeh poročilih se je na zborovanju, katerega se je udeležilo okrog 300 delegatov, razvila živahna debata. Ob zaključku je bila nato soglasno sprejeta resolucija, s katero slovenske organizacije zahtevajo dosledno in takojšnjo izvedbo člena 7. državne pogodbe, odklanjajo kakršenkoli nadaljnji kompromis tako glede vsebine, kakor tudi ozemeljske veljavnosti tega člena, čeprav naj bi se takšen ukrep opravičil s predhodnim formalnim referendumom, s katerim bi se slovenske starše pripravilo do tega, da se sami odrečejo pravice do dvojezične šole. Slovenske organizacije tudi zahtevajo, da mora vlada preprečiti in odpraviti vsa huškanja proti manjšinskemu ljudstvu, kar še vedno delajo razne znane šovinistične organizacije.

Slovenske organizacije nadalje pozivajo vlado, naj preskrbi potrebna finančna sredstva za uresničenje člena 7. državne pogodbe, pri čemer je misljeno posebno manjšinsko šolstvo. Resolucija zaključuje z ugotovitvijo, da koroški Slovenci ne zahtevajo nič drugega kot uprnanje pravic, ki jim gredo po državni pogodbi, posebno pa še osnovne naravne pravice vsake etnične skupine in vsakega ljudstva, da hoče živeti ter se kulturno in gospodarsko razvijati.

Kakor vidi mo imajo torej tudi naši

koroški bratje velike težave v borbi za svoj obstoj. Naletavajo na številne ovire in tudi oni težko obutijo krivice, ki jih razni nestrpneži in nerazumevanje večinskega naroda od nekdanj povzročajo narodnim manjšinam. Primorski Slovenci jih še posebno dobro razumemo in jim od srca želimo, da bi v svojem prizadevanju čimbolj uspeli.

Ameriške čete bodo zapustile Japonsko

Minuli teden se je mudil na obisku v Združenih državah predsednik japonske vlade, Kiši. S predsednikom Eisenhowerjem in zunanjim ministrom Dullesom je obravnaval vsa zapletena vprašanja Daljnega vzhoda in tihoceanskega področja, na katerem je Japonska nekdanj imela velik vpliv, katerega si je zdaj več ali manj zopet pridobila in bi ga rada še bolj utrdila in razširila. Dvanaesti let po končani drugi svetovni vojni in porazu, ki ga je takrat utrpela, je namreč Japonska zopet ena izmed tihoceanskih velikih sil, med katere spada, poleg nje, še Kitajska, Indija in — seveda — Združene države. Japonski predsednik vlade in obo vodilna ameriška državnik sta se posebno temeljito pomenili o razmerju s komunistično Kitajsko, ki je vedno bila in bo prej ali slej tudi zopet postala glavni odjemalec japonskih industrijskih izdelkov in glavni japonski dobavitelj surovine.

Združene države so v razgovorih dosegle, da Japonska znenkrat še ne bo priznala rdeče Kitajske; glede trgovine s Kitajsko so pa dosegli nekakšen kompromis. Najvažnejša točka uradnega poročila o razgovorih z japonskim ministrskim predsednikom pa je tista, s katero so najavili, da bodo Združene države v kratkem občno zmanjšale, pozneje pa popolnoma umaknile iz Japonske vse svoje kopne sile. Računajo, da imajo Združene države danes na Japonskem okrog 100 tisoč vojakov kopne vojske. Polovica tega kontingenta naj bi zapustila japonsko ozemlje še to poletje, druga polovica pa prihodnje leto, predvidoma meseca junija. Odhajajoče ameriške sile bodo sproti nadomeščale nove japonske enote. V poročilu je nadalje rečeno, da slone stiki med obema državama na čvrstih temeljih enakopravnosti, skupnih koristi in sodelovanja.

Volilna komedija v Vzhodni Nemčiji

Preteklo nedeljo so bile v Vzhodni Nemčiji upravne volitve, ki so se zaključile tako, kot to komunistični državi pristojno: 97 odstotkov glasov so dobili kandidati Ljudske fronte. Potem ko je delovanje vsake opozicije popolnoma nemogoče, se je treba res vprašati, zakaj v komunističnih državah sploh še prirejajo te volilne komedije, ki nič ne pomenijo in o ničemer ne odločajo. Če že pride do kakšne izpremembe režimov, potem se to izvrši tako, da eden oblastnik ali klika vstane drugega ali druge v luknjo, priredi vrsto procesov in nove »linije«
 je na krmlju. Volitve, te pa res nimajo nobenega pomena in zato bi jih lahko gledko odpravili.

Stalne skrbi rdeče Kitajske

Nedavno so poročali, da so se v Pekingu pojavili protikomunistični letaki, ki so pozivali na vztrajanje v odporu proti komunistični oblasti, ki je prinesla Kitajski veliko nesrečo. Kitajce je oropala še za tisto svobodo, ki so jo že imeli, ter jim obenem onemogočila, da bi si v bodoče še bolj razširili območje svobodnega izživljanja. Kot na povelje se je v pekingsko režimsko časopisje — in drugega tudi ni — začelo silovito zaganjati proti nesprotikom. Očita jim, da je Kitajska zrela za takšno revolucijo, do kakršne je prišlo na pr. na Madžarskem.

Toda sedanjí komunistični režim na Kitajskem nima težav samo z nesproti, ki stojé izven njegovih vrst. Tudi med režimovci so se začeli pojavljati nezadovoljstva s sedanjo politiko. Posebno velika zagrenjenost vlada zaradi tesne zunanje politike s sovjetskega zunanje politike s sovjetskega. Tako listi napadajo predsednika obrambnega sveta, Lung Yuna, ki si je upal izjaviti, da je sovjetski imperializem huji od ameriškega.

Lung Yun je zanimava osebnost. Tako kot je pred sedmimi leti deloval kot najstrašnejši podpornik komunističnega režima, tako je, odkar je dovoljeno svobodnejše razpravljanje o kitajski politiki, postal najostrejši kritik komunistične oblasti. Posebno po strani gleda Sovjete. Zameri jim, da med korojsko vojno niso primerno podprli Kitajske. Kar pa so dali, je pa veliko manj kot so sorazmerno Združene države med drugo svetovno vojno dale svojim evropskim zaveznikom. To veličanje ameriške pomoči in napadanje Sovjetov pa je nekaj, kar v sedanji Kitajski še ni dovoljeno in zato je Lung Yun že padel v nemilost.

sko Zolijevo vlado, naj z ozirom na okolišne prekliske svoj odstop ter začne z rednim delom. Če ji ga bo parlament omogočil, naj obstane, če jo bo pa prisilil k odstopu, potem bo pač treba podvzeti druge korake.

Tako je predsednik Gronchi preteklo soboto pozval k sebi ministrskega predsednika Zolija ter mu sporočil, da ne sprejema njegovega odstopa, ker je njegova vlada v obeh zbornicah prešla po ustavi predpisano zaupnico. Zoli je najprej vztrajal pri želji, da bi ga državni poglavar je oprostil težke in nepriljetne naloge, toda končno se je uklonil.

Javnost je v splošnem sprejela Gronchijevo odločitev z odobravanjem. Predsedniku republike je treba priznati, da je dosledno in vztrajno preizkusil vse možnosti za rešitev vladne krize in se je pogumno odločil za ne pričakovano in neobičajno rešitev šele potem, ko so vse te možnosti ena za drugo odpovedale, koristi države pa so nalagale, da se vladno krizo vsaj začasno reši. Nihče namreč ne dvomi, da je rešitev vladne krize z ohranitvijo Zolijeve vlade samo začasna. Najverjetnejše je, da bo vlada obstala čez poletje, jeseni pa bo prišlo ali do sprememb ali do razpisa predčasnih volitev. Ni pa tudi izključeno, da zna Zolijeva vlada obstati vse do rednih parlamentarnih volitev, ki bodo prihodnje leto, kakor se ji tudi zna zgoditi, da ji parlament na kakšnem vprašanju kaj kmalu izglasuje nezaupnico.

Zolijeva vlada namreč nima gotove in trdne večine. Desnica, ki je glasovala z njeno ob predstavitvi v senatu in poslanski zbornici, ji bo gotovo ostala naklonjena, toda najbrž samo dotlej, dokler ne bo Zoli začel izvajati svojega socialnega programa, ki vključuje med drugim tudi izpremembo določil o zemljiških pogodbah, ločitev podjetij IRI-ja od Confindustrie itd. Ali jo bodo v takem primeru podprle sredinske stranke ali morda celo levičarji ki so bili doslej proti njej v opoziciji? To je vprašanje, od katerega je odvisen Zolijev obstanek. Predvsem pa mora Zoli zdaj dobiti pristanek obeh zbornic na poziv, s katerim ju je povabil, naj začne z rednim delom.

Zarota proti Naserju

Diktatorji, ki so odpravili demokracijo in s tem edini način za mirno in nekrvavo izmenjavo oblasti, so se vedno izpostavili nevarnosti atentatov in zarot. Cim pride njihovo vladanje v nasprotje z ljudsko voljo ali delom političnega javnega mnenja, je pač neredko to edini način, da se jih prisili k umiku. Nekaj takega doživlja tudi Naser. Iz Egipta namreč poročajo, da so tam menda odkrili zaroto in aretirali okrog deset egiptovskih častnikov in bivšega zunanjelega ministra Sah el Dina, ki naj bi ob podpori Saudske Arabije delovali za odstranitev Naserja. To vest je priobčil neki časopis, ki izhaja v Damasku.

Ibn Saud bi lahko vrnil Naserju milo za drago s tem, da bi podprl egiptovske nezadovoljnejše. Pred nekaj tedni so v Saudski Arabiji odkrili zaroto, ki je imela za cilj odstraniti Ibn Sauda in postaviti na čelo države naserjevsko usmerjeno vlado.

VESTI z GORIŠKEGA

Doberdobci vztrajajo Poplave v pokrajini Polesine

V torek 25. t. m. se je vršil v Doberdolu še drugi sestanek lastnikov zemljišča, ki bi ga rada odkupila vojaška oblast, da bi ga porabila za vojaško vežališče. Vojaška tehnična komisija se je trudila, da bi kmetje prepričala, naj se zemljišču odpovedo, toda zaman. Kmetje so upravičeno vztrajali na svoji trditvi, da je Kras preveč ubog na zemlji, da bi se ji kmetje mogli kar tako odpovedati, saj predstavljajo tisti pašniki edini kraj, kjer se njihova živina lahko pase in jim daje nekaj dohodka za življenje.

Sicer pa so kmetje daleč od tega, da bi se zadovoljili tudi s ceno, ki jo tehnični urad ponuja, ker menijo, da bi jim taka cena ne nudila možnosti drugačnega preskrbovanja krme za živino.

Vojaška oblast namiguje seveda z možnostjo prisilnega odvzema zemljišča. Pri tem pa nastane vprašanje, ali bi bil tak ukrep demokratičen in socialen do kmetov, ki res živijo prav od tistih pašnikov, medtem ko bi vojaška oblast našla primerno vežališče morda na kakem drugem kraju. Ni rečeno, da se proti razlastitvenemu odloku kmetje ne morejo upreti s pritožbo na redno postavljeno pristojno oblast.

Vemo tudi, da se je zglasil na goriški prefekturi naš pokrajinski svetovalec dr. Sfiligoj in prošil za zanimanje, da bi doberdolski kmetje ne trpeli škode. Poleg tega je dr. Sfiligoj obrazložil zadevo tudi predsedniku province, g. dr. Calotu, in ga seveda prošil, naj bi zavzel potrebne korake v obrambo kmetov.

Odposlanstvo ital. socialistov v Sloveniji

V soboto in nedeljo, 15. in 16. t. m., je odšlo na obisk v Slovenijo posebno odposlanstvo italijanskih socialistov Nenni-gejeve krila. V Sloveniji so se italijanski gostje zanimali za družbeno in delavsko upravljanje, za vprašanje sindikatov in njih vloge, za komunalni sistem, za združništvo in kmetijstvo ter končno tudi za kulturna in socialna vprašanja.

Dvomimo, da se je odposlanstvo italijanskih socialistov česa naučilo pri panogah, za katere se je zanimalo. Sodeč po izjavi vodje odposlanstva, prof. Francinija, odposlanstvo ni bilo nič kaj navdušeno. Prof. Francinij je dejal, da je bil obisk pomemben le za medsebojno spoznavanje italijanskih in jugoslovanskih socialistov. Pravijo, da je prof. Francinij prepreval hvalo izkušnjam pri graditvi jugoslovanske demokracije in asociativne družbe. Narekujejo smo postavili ml, ker se nam zdi zelo smešno govoriti o demokraciji, kjer vlada enostrankarska diktatura in kjer taka diktatura ne nudi delavcem niti zadostne življenjske ravni.

Vemo pa tudi to, da je prof. Francinij, ko je govoril v Ljubljani, poudaril, da govori kot Italijan. Svojo narodnost je torej predpostavil svojemu socialističnemu prepričanju. Nauk za jugoslovanske in tudi zamejske Slovence, ki za svojo narodnost ne doje niti pet stotink!

Sestanek zaradi obsejnega prometa

Danes, 28. junija, se sestanejo v prostorih goriške Trgovske zbornice (Camera di Commercio) zastopniki italijanske in jugoslovanske obsejne policije. Namen sestanka je odprtje dveh novih prehodov, in sicer na Plešivem (med Krmimom in Medano) na zahtevu italijanskih oblasti in v Sentmavru v goriški občini na zahtevu jugoslovanskih oblasti. Poleg

tega pa bodo na sestanku razpravljali in skušali rešiti tudi vprašanje podaljšanja poletnega prehodnega urnika na nekaterih krajih.

Sestanka se udeležujejo tudi zastopniki obsejnih policij s tržaškega in videmskega področja zaradi vprašanj, ki se jih tičejo.

Obnova pogodbe za dobavljanje vode

Zadnje dni je na delu jugoslovansko-italijanska komisija, ki preučuje pogoje za obnovu pogodbe za dobavljanje jugoslovanske vode goriški občini.

Pravica bodi enaka za vse!

Konec predpreteklega tedna je značilni vrtnec zadrževal v krajih Robecco in Valle Scuropasso v provinci Pavia porušil hiše in pokvaril vodovod. Škoda cenijo na 430 milijonov lir. Vlada je takoj poskrbela za pomoč prizadetim krajem. Vodovod je že popravljen, in hiše bodo obnovili na državne stroške.

Skrb in pomoč vlade sta blagodejni in hvale vredni. Toda pri nas so kmetje tudi utrpeli veliko škodo, ko jim je zmrazil uničila posevke, sadovnjake in vinograde, pa je vlada odpravo pristojno ministrstvo odredilo samo odlog plačila dveh davnih obrokov. Tu pa tam so prizadetim kmetom porazdelili le nekaj semena, da bi si kako opomogli.

Vprašamo: Zakaj dvojna mera? Ali niso kmetje v Goriške prav tako italijanski državljani, kakor oni iz drugih krajev države?!

In vendar so škodo cenili pri nas na 300 milijonov lir, v videmski pokrajini pa kar na 7 milijard lir.

K italijanski vladni krizi

Kakor znano je 10. t. m. Zolijeva vlada odstopila, ker ni marala sprejeti misinovskih glasov in se z njimi obdržati na vladi. Predsednik republike, Gronchi, si je tedaj vzel čas, da razmisli, ali naj odstop vlade sprejme ali ne. Naročil je predsedniku senata, Merzagori, naj pozveduje, ali in kako bi bilo mogoče vladno krizo rešiti.

Merzagora je stopil v stike z zastopniki strank in s posameznimi parlamentarci in politiki. Končno je sporočil predsedniku Gronchiju, da mu ni uspelo najti možnosti izhoda iz zamotanega položaja, ki naj bi nudil pogoje za sestavo nove vlade. Tako je predsednik republike naročil tajniku demokratske stranke, Fanfaniju, naj vlado poskuša sestaviti pa on. Toda tudi Fanfani je po kratkih stikih in posvetovanjih s parlamentarci, s posameznimi političnimi osebnostmi in zastopniki strank naročilo odklonil.

Novost v običajih

Tedaj je predsednik Gronchi poklical k sebi Zolija, mu povedal, da vladne ostavke, podane 10. junija, ne sprejme in ga prošil, naj se predstavi poslanski zbornici in senatu, da lahko nadaljuje vladno delo.

Zoli je seveda pozvil predsednika Gronchija sprejeti in v torek 25. t. m. se je predstavil obema zbornicama z izjavo, da želi, po naročilu predsednika republike, voditi vladne posle in spraviti pred

Pretekli teden so vode Pada tako silno narasle, da so na točki Cà Vendramin podrla nasip kakih petdeset metrov na dolgo in s tem se je začela že druga poplava širnega področja te pokrajine.

Prva poplava, kot znano, je bila leta 1951 jeseni bolj grozna in smrtonosna, toda letošnja je prišla prav ob žetvi...

Oblasti so odredile vse mogoče varnostne ukrepe in poslale prebivalstvu rešilna sredstva na pomoč.

Stejejo, da je moralo zapustiti dom in bežati pred vodo kakih 20 do 30 tisoč oseb. Tudi živino so rešili pred vodo. Le pridelkom preti nevarnost uničenja, zlasti žit, ki utegne v vodi segniti. Zalostno in tragično je gledati, kako si ubogi kmetje prizadevajo, da bi rešili, kar se rešiti da. Do trebuha so v vodi in žanjejo pšenico ter sproti odnašajo na najbližje suhe prostore.

Voda pa prodira naprej in zajema nova področja. Dosegla je nasipe ob cesti Romea in jih podrla. Takoj so oblasti odredile pripravljene novih nasipov na cesti Taglio di Po - San Basilio, kjer orjaški buldožerji delajo noč in dan, da bi pripravili novo obrambo pred vodo, ki je zajela že skoro ves otok Arliano.

Na lice mesta je prišel minister za delo, Gui, da si ogleda področje nesreče in odredi mune ukrepe za pomoč, ki je sproti potrebna.

Vojaštvo je na kraju poplave in pomoči z vsjo silo in naglico. Na kraju nesreče pa so se pojavili tudi krvozeči, špekulanti, ki bi se radi koristili na račun ubogih prizadetih kmetov, ki prodajajo živino za vsako ceno, ker jim manjka krme. Tudi za to so oblasti že poskrbele in razni konzorciji kupujejo živino za visok denar, da rešijo kmete pred špekulacijami.

parlament in senat razne važne zakonske predloge.

V preteklosti je veljal običaj, da je vlada, ki ni prejela zaupnice poslanske zbornice ali senata, odstopila in da je poglavar države odstop sprejel.

Zato predstavlja Gronchijeva odločitev, da odstopa ne sprejme in da naj se vlada predstavi parlamentu in senatu s prošnjo, da sme brez odlašanja začeti z izvajanjem programa, ki ga je predložila zbornicama, novost v običaju, ki so ga njegovi predniki spoštovali.

Ta novost pa je zbudila nejevoljo pri nekaterih, kot na primer pri senatorju duhovniku Sturzu, ki je v časopisu javno pozval predsednika vlade, naj Gronchijeva odločitev ne spoštuje in vztraja na ostavki. V članku uporablja Don Sturzo precej ostre izraze na račun predsednika republike in meni, da bi se morale razpisati nove državnozbornske volitve že za prihodnji oktober. Senator Sturzo meni namreč, da bi se predsednik republike moral obrniti s posebno poslanico naravnost na parlament in senat, ne pa pozvati Zolija, da sme začeti z izvajanjem napovedanega programa.

Morda ima senator Sturzo tudi prav, toda dejstvo je, da je Zolijeva vlada prejela ustavno večino glasov, tudi če je Zoli nekatere take glasove, to je misovske, odklonil. In predsednik republike je gledal ravno na to ustavno večino, ko je ostalo vlade odklonil. Če pa bi se predsednik republike bil obrnil na parlament in na senat, bi izgledalo, kakor da posreduje za zaupanje Zolijevi vladi, kar bi vzbudilo raznovrstne komentarje in odpore.

Proti Sturzovemu zadržanju stoji mnenje drugih parlamentarcev in politikov. Tako se postavlja Andreotti odločno proti takemu nastopanju, ki predstavlja navadno dlakocepstvo, ki je neplodno.

Spor med demokrščanskimi prvaki

Pri presojanju tega Sturzovega nastopa in Andreottijevega odgovora moramo upoštevati dejstvo, da je Don Sturzo siliški rojak, kakor Scelba, ki je tudi proti Zoliju!... Demokrščanski prvaki so med seboj zelo sprti bolj iz nevoščljivosti in ljubosumnja kot drugače; o tem očitno piše tudi glavni italijanski listi. Ni rečeno, da si Don Sturzo ne želi na čelu vlade raje Scelbo kot pa Zolija. Drugi imajo pa seveda drugačne želje.

Za volitve v oktobru so se odločno izrekli tudi liberalci, medtem ko so socialisti Nenni-gejeva krila bolj zmerni in čakajo pa priložnost sodelovanja z Zolijevo vlado, ker menijo, da je pač treba stopiti iz zagate, v katero je sistem sestavljanja vlade zašel, in ker ni moči najti druge vladne večine, bi jo lahko našli med demokristjani in njimi, t. j. Nenni-gejimi socialisti.

V torek se je Zoli predstavil parlamentu in senatu, kjer je povedal, zakaj se vrnil in ju prošil, da sme začeti z izvajanjem začrtanega programa.

Zaenkrat je Zolijeva vlada srečno prebrodila prve težave v parlamentu z isto večino, kot se je to zgodilo 7. t. m. Dnevni red, ki so ga predlagali liberalci, je

lanti in jim s tem vsaj nekoliko olajšajo tragičen položaj.

Vlada je v ponedeljek popoldne volila 18 milijard lir za popravo in ojačenje nasipov mogočnega Pada, 12 milijard pa za oskrbo in pomoč prizadetemu prebivalstvu in kmetijam.

Šef španskega štaba v Gorici

V nedeljo popoldne je obiskal Gorico, kjer si je ogledal potek državne meje, glavni načelnik štaba španske vojske, gen. Asensio. Spremljal ga je načelnik štaba gen. Mancinelli. Oba načelnika sta seveda imela svoje spremstvo. Predno je prišel na goriško področje, je gen. Asensio bil tudi na Stari gori, v videmski pokrajini.

Generalu Asensiu je neki Ronaldo Sartori, ki je med državljansko vojno bil tam podoficerki pilot, podaril šopek cvetja.

Kakor znano, vlada v Španiji Francova fašistična diktatura.

Begunci, zopet novi begunci

Kar zadeva begunce iz Titovine moramo reči, da gre za pravi naval. Dnevno prihajajo na goriško področje po trije, štiri in tudi po pet, šest in več. Prihajajo pa iz vseh krajev Titovine: iz Srbije, Hrvaške in Slovenije. So to mladeniči pri dvajsetih letih in tudi dekleta.

Vprašali smo jih, zakaj pa? Odgovorili so nam, da je pod komunizmom življenje nemogoče. Ne bežijo samo zaradi vojašine, ker so nekateri rok že prestali, ampak zato, ker jim komunistični režim ne mudi človeku podobnega in dostojnega življenja, tako gospodarskega, kakor duševnega.

Z Akademskega klubom v Ogleju in Gradežu

Lepa skupina mladih izletnikov se nas je v nedeljo odpravila v Oglej, kjer smo si pod vodstvom profesorja Bratine, ki nam je podal tudi kratek zgodovinski opis tistega znamenitega mesta, ogledala

OGLEJ: NAGROBNIK STACIJEV

najvažnejše rimske zanimivosti ter baziliko.

Po kratkem oddihu, med katerim smo poskrbeli za lačne želodce, smo nadaljevali pot do Gradeža. Tam smo si skoraj vsi privoščili zaželenega razvedrila v prijetnih morskimi valovih, manjša skupina pa je izrabila čas, da si je nekoliko ogledala mesto.

Ob določenih uri smo bili vsi ponovno v avtobusu, ki nas je veselo in razigrano odpeljal proti domu, a ne še domov, saj smo se med potjo ustavili najprej v Doberdolu in potem še v Gabrijah. To nam je prišlo prav, saj smo ob spremljavi naših dveh vrlih harmonikašev zapeli nekaj pesmi ter se parkrat zasukali, tako da se je dan zaključil ob najboljšem razpoloženju.

Takih izletov si res vsi želimo in zato se bomo rade volje odzvali, če ima Akademiški klub še kaj podobnega v svojih načrtih.

Izletnik

VESTI IZ ŠTEVERJANA

Šolska prireditev

Na praznik sv. Rešnjega Telesa popoldne nas je naša šolska mladina razveselila s svojo prireditvijo. Šolski praznik je počastila lepa udeležba domačinov. Tako smo videli na odru naše najmlajše igralce, ki so izvajali zelo pester kulturni program. »Vojaški korenjak« so gledalce, po večini matere otrok, tako navdušili, da so svoj nastop morali kar dvakrat ponoviti.

Tudi duet v narodnih nošah je gledalce navdušil. Kdo bi si mislil, da sta to dva ljudskošolca, ki se sučeta po odru!

Hvaležni smo za lepo uspešno prireditev obema učiteljicama. Njuna pozitivnost je žela uspeh in domačini se jima prav lepo zahvaljujemo. Ob otvoritvi prireditve je č. g. kaplan dejal, da je učitelj tisti, ki za starši največ pripomore k vzgoji otrok. Na sv. Rešnje Telo smo to resnico videli v praksi.

Otroški prireditvi je sledila kratkometražna.

Cesto po Ščednem popravljajo

Zupanstvo je ukazalo začeti z delom za popravilo poti po Ščednem. To odločitev odobravamo in bi svetovali, naj cesto tudi nekoliko razširijo, saj veže Steverjan z mestom in ni malo prometa po njej.

V Avstralijo gredo

Nekaj naših domačinov, ne samih fantov, se je odločilo na delo v Avstralijo. (Niso ravno vsi potrebni iskati dela v Avstraliji, saj jim ga doma ne manjka!)

Spremlja naj jih naša srčna želja, da v svojih namenih dobro uspejo. Za nekatere pa velja tudi voščilo, da bi se tam daleč v tujini, kjer ni vina v očetovi kleti in kruha v materini štrambi, naučili vztrajnega in marljivega dela.

Pa srečen povratek vsem, ki so našemu kraju in rodu verni!

Vrtec bo pri šoli

Po dolgem in živahnem razpravljanju so sklenili, da bodo otroški vrtec zgradili zraven šole v Steverjanu. Odločitev seveda ne zadovoljuje vseh občanov, saj oni iz oddaljenih krajev občine ne bodo mogli pošiljati svojih otročičev po mrazu, mrzli burji in dežju visoko gori vrh Steverjana.

Italijanske izgube o drugi svetovni vojni

Uradni statistični podatki prikazujejo, da je Italija izgubila v zadnji vojni 444 tisoč 523 oseb, in sicer 309.543 mrtvih in 135.070 pogrešanih. Mrtvih vojakov je bilo 159.957, civilistov pa 145.996. Otrok do 15. leta starosti je bilo ubitih 23.739, medtem ko je v nemških taboriščih pomrlo 30.256 italijanskih državljanov.

Zaradi zračnega bombardiranja je izgubilo življenje 64.354 oseb, od teh 27.714 žensk in 4.558 vojakov.

V vojni s Francijo, junija 1940, je bilo 2.117 mrtvih in pogrešanih vojakov. Na ruski fronti je bilo 11.891 mrtvih in 70.275 pogrešanih; v Grčiji 21.826 mrtvih in 11.477 pogrešanih; v Jugoslaviji pa 8.825 mrtvih in 7.825 pogrešanih.

Morje je vzelo 30.601 državljanov.

Največ žrtev je zahtevalo leto 1943, in sicer 144.678, leto 1944 pa 110.603.

Italija je imela več žrtev kot Združene države Amerike, ki so izgubile 407.828 oseb, od teh 293.986 padlih na bojiščih.

Mons. Srečko Gregorec - zlatomašnik

Predpreteklo nedeljo 16. junija je slavil štirideseto obletnico prve sv. maše msgr. Srečka Gregorec, član goriškega kapitlja in profesor na višjih slovenskih šolah.

Številnim čestitkam in voščilom, ki jih je msgr. Gregorec za ta lepi jubilej prejel, se iskreno pridružujemo tudi mi in mu želimo: zdravja in zadovoljstva v duhovniškem in proforskem poklicu!

Čestitke in voščila

č. g. župniku iz Sovodenj

Sovodenci čestitamo našemu g. župniku Komacu k petindvajseti obletnici posvečenja in mu voščimo obilnega zadovoljstva v duhovniškem poklicu.

Cestitkam in voščilom se pridružuje tudi uredništvo »Demokracije«.

Denarna menjalnica pri Rdeči hiši

Na mednarodnem prelazu pri Rdeči hiši v Gorici so tudi tostran meje, v Italiji, odprli denarno menjalnico. Odprla jo je goriška Hranilnica (Cassa di Risparmio).

Film o porodu brez bolečin

V nedeljo popoldne so v kinu Teatro v Gorici predvajali, samo za povabljenca, film, ki je prikazoval, kako se porodnice pripravijo in vedejo za porod brez bolečin, ki ga bodo v kratkem predvajali publiku. Stvarno je zelo zanimivo in prepričevalno, ker prikazuje naravni porod brez bolečin.

Cirkus Togni v Gorici

V petek, soboto in nedeljo, t. j. 28., 29. in 30. t. m., bo imel svoje predstave v Gorici na trgu Battisti znameniti cirkus Togni.

Tombola na Travniku

V soboto zvečer 29. t. m., na praznik sv. Petra in Pavla, bo v Gorici na Travniku tombola v korist sirotišča »Lenassi« z visokimi dobitki.

Matura na slovenskih šolah

Te dni se vršijo v Gorici izpiti za maturo Klasičnega liceja in Učiteljskega. Izpiti na teh šolah s slovenskim učnim jezikom vodita dve različni komisiji. Na Liceju: prof. Anturo Cronia, predsednik; ravnatelj prof. M. Rožič, predstavnik šole; prof. Attilio Missoni za italijansko, prof. J. Nemeš za slovensko, prof. Valerija Grohar-Roratto za latinščino in grščino, prof. dr. A. Makuc za zgodovino in filozofijo, prof. inž. Branko Ferlat za matematiko.

Na Učiteljsku pa je komisija sestavljena takole: prof. Riccardo Picchio, predsednik; prof. Iva Hrovatinova, predstavnik šole; prof. Ksenija Kocjančič roj. Vizintin za italijansko, prof. M. Bekar za slovensko, prof. Milko Rener za latinščino, prof. Boris Mašera za pedagogiko in psihologijo, prof. F. Močnik za matematiko. Zgodovino in zemljepis bodo izpraševali člani Komisije.

V soboto 22. junija so maturanti pisali italijansko nalogo, in sicer na Liceju: I. »La visione religiosa della vita nei Promessi sposi«; II. »Sventura e grandezza di Dante«.

Na Učiteljsku pa: I. »Come la scuola debba continuare l'educazione familiare, integrando e perfezionando l'educazione del bambino«; II. »I miei ricordi ed esperienze delle scuole da me frequentate, specialmente delle elementari«.

V ponedeljek 24. t. m. so maturanti pisali slovensko nalogo. Na Liceju: I. »Čustvo narave v slovenskih pesnikih«; II. Razložitev nekaterih verzov Srečka Ko-

sovela (katerih besedila točno ne poznamo - op. ur.).

Na Učiteljsku: I. »Vpliv okolja na oblikovanje otroka«; II. Razložitev nekaterih verzov Srečka Kosovele (katerih besedila točno ne poznamo - op. ur.).

Vsem maturantom želimo dober uspeh pri teh važnih izpilih, ki naj jim odprejo pot na vseučilišče odnosno v učiteljski poklic.

Zaključni izpiti

Na nižji srednji šoli so izdelali nižji tečajni izpit:

»Devetak Leopold, Figelj Ivan, Hoban Aleksander, Ljubich Marjan, Paulin Damjan, Semoli Marja, Sirk Aleksander, WINKLER ROBERT (odličnjak), BERTOSI NADJA (odličnjakinja), Bordon Santina, CERNETIG SILVA (odličnjakinja), Cigoj Neva, MARVIN FLORIJANA (odličnjakinja), MASSERA MAJDA (odličnjakinja), Peteani Ana Marija, Polh Margareta, Pulc Nerina, Reggente Alida, Rožič Nevina, Sošol Marija, Sossou Ana. Popravlja jih 15, 2 pa sta zavrjena.

Na Strokovni šoli so izdelali zaključni izpit.

Blasi Branko, Brajni Darij, Cevdek Roman, Devetak Rinald, Ferletic Marij, Frandolic Marin, Gulin Jožef, Klanjscek Aleksander, Nanut aKrel, Pahor Aldo, Rebulla Franko, Sibau Ivan, Skarabot Marin, Visintin Marjan, Zotti Zorko, Brandolin Bruna, Gorkic Bruna, Hmeljak Silvana, Marussi Jolanda, Mersecchi Lucija, Ozbot Milojka, Quinzi Olga, Vizutti Anamarija, Zotti Marina. Popravlja jih 5, 2 pa sta zavrjena.

Kitajska na evropski celini... Moja birmanska ura

Ze nekaj tednov sem se poljski časniki v obširnih stolpcih bavilo z novimi nauki kitajskega komunističnega državnega poglavarja Mao Tse-tunga, ki obravnava protislovja v socialistični družbi. Tudi Sovjeti niso mogli teh tolmačenj zatajiti. »Pravda« je priobčila kar na treh straneh Mao Tse-tungov govor in ga tako v milijonskih nakladah razširala po vsem rdečem carstvu.

S prav posebnim zanimanjem preizkušajo tudi v Titovi Jugoslaviji kitajsko varianta vlastne poti v socializem. Vprašanja in odgovori kitajskega komunističnega potentata so razgibali ves sovjetski sloj. To dokazuje na prvi pogled komaj opazno nakazilo, ki pa ubikuje kot udarec na gong, čeprav je ta udarec zgolj - zatajitev. Ko je »Pravda« priobčila znani televizijski pomenek Hruščeva, je preračunano izpustila prav tistih nekaj besed, ki jih je Hruščev izustil na trdovratno vztrajanje spraševalcev, ali obstaja tudi v Sovjetiji protislovja med vodečimi in vodenimi, kakor jih priznava Mao Tse-tung v rdeči Kitajski. Hruščev je namreč dejal, da taka protislovja v Sovjetiji ne obstajajo.

Kaj naj torej pomeni senzacionalno nastopanje Mao Tse-tunga, ki oznanja vlastno kitajsko pot v socializem?

Trenutno je seveda nemogoče uganiti, kaj naj pomeni njegovo tako glasno oznanjevanje nasprotij med vodilnim in vodenim slojem za notranjepolitične potrebe rdeče Kitajske. O kakšni liberalizaciji razmer na Kitajskem verjetno ni govora. Mao Tse-tung je sam priznal, da so v nekaj letih, od l. 1949 do 1954, v rdeči Kitajski likvidirali okrog 800.000 ljudi. To strahotno priznanje je dovolj zgovorno opozorilo, ki ga svobodni svet ne more in ne sme pozabljati. Demos so v rdeči Kitajski na oblasti še vedno pravisti krvniki, ki so ukazovali te množične umore.

Ze danes pa se nakazuje posledice Mao Tse-tungovega novega nauka, ki se bodo v bodočih tednih in mesecih še očitneje izoblikovale: rdeča Kitajska bo postala duhovna in politična sila v Evropi. Seveda v Vzhodni Evropi. Prvič je ta sila zabliskala preteklo jesen ob poljskem oktobru. Takrat so se prvič pokazale vezi med Pekingom in Varšavo. Kasneje se je to ponovilo ob madžarski revoluciji, ko so tihoko na poljski, kot na jugoslovanski strani z vso previdnostjo poslušali zainteresirani Peking na preobračanjih Vzhodne Evrope.

Januarja je prispel na Poljsko rdeči mandarin Cu En-laj. Njegove besede so takrat skrbno raziskovali na dolgo in široko. Ne smemo pozabiti, da je Mao Tse-tung izpustil svoj prvi govor, ki ga šele sedaj objavljajo, 27. februarja, to je le nekaj tednov po »inspekcijskem potovanju« Cu En-laja po Vzhodni Evropi.

Julija meseca bo sam Mao Tse-tung odšel v Evropo, v Varšavo. Ta obisk bo brez dvoma zapečatil zgodovinski razvoj, ki bo tako za Kitajsko, kot za Evropo usoden, ker ustvarja nekaj popolnoma novega: vstop Kitajske v evropsko politiko.

Tu se pojavljajo nepregledne perspektive. Prvič v zgodovini stopa Evropa s Kitajsko v popolnoma drugače stike kot se je dogajalo v preteklosti. Prvič stopa Kitajske nasproti evropskim državam kot močnejši in silnejši partner, za katerega milost in dopadenje se bodo potegovali Evropejci. Do sedaj so bili edini Evropejci Rusi, ki so stoletja vzdrževali stike s Kitajci.

Na drugi strani pa kaže nastop Kitajske na evropski pozornici še eno zanimivost. Prvič v novejši zgodovini nastopa

Kitajska brez sovjetskega posredovanja v Evropi - in to ne kot enakopravna, pač pa kot ukazujoča sila. Pri vsem tem razvoju je povsem novo tudi to, da je prišlo do tega samo zaradi zmage evropske politične zamisli na Kitajskem: marksističnega komunizma. Ta komunizem je tisti klobuk, cilindar, pod katerim sta se našla Peking in Varšava.

Lastni nauki Mao Tse-tunga v odločujočih vprašanjih komunističnega vladnega ustroja ločijo sicer kitajski komunizem z globokim prepadom od sovjetskega komunizma, zato pa ga približujejo jugoslovanskemu in poljskemu. To pa pomeni pričujočo se izolacijo sovjetskega komunizma. Pri tem se Poljaki lahko ponašajo, da so posredovali srečenje med Evropo in Azijo in ga tudi uresničili.

Čudne statistike

Nekdaj so merili kulturno raven nekoga naroda po kilogramih mila, ki ga v določenem času porabi posamezni narod. Današnji raziskovalci pa so milo zavržli. UNESCO je poskušala pred kratkim dognati kulturno raven posameznih narodov z merjenjem knjižne proizvodnje. Hudo pametna zamisel - vendar popolnoma zgrešena.

Raziskovanja so namerj ugotovila, da je prva na svetu Sovjetija s 30.000 knjigami. Za 10.000 deli pred Anglijo in Japonsko. Tej sledijo Zah. Nemčija, ZDA, Francija in Italija.

Ce pa zadevo obrnemo in jo ocenimo tako, kakor je to prav, to se pravi, da

knjižno proizvodnjo posameznih dežel delimo s številom prebivalstva, potem se nam pokaže, da so Sovjeti na 100.000 prebivalcev izdali 13 knjig in stojijo na dvasetem mestu. Pred Sovjetijo so vse evropske države. Teh številka pa ni ugotovila statistika UNESCO, pač pa je ustrelila še enega kozla. Neka njena statistična ugotovitev poskuša dognati tudi število prevodov, ki jih je doseglo neko delo.

Sv. pismo je gotovo že nekaj stoletij sem najbolj razširjena knjiga. In vendar so Leninova dela doživela 968 prevodov, sv. pismo pa 788 prevodov. Temu največjemu delu krščanskega sveta pa tesno sledijo dela tistega Jožeta Džugašvilija, ki je pod imenom Stalin napovedal stari krščanski kulturi vojno na življenje in smrt.

Tako torej govorijo statističarji. Pri tem moramo pripomniti, da take statistike nimajo prav nobenega pomena. Skoro vsi prevodi komunističnih korifej so zaukazani prevodi na račun ljudskih žuljev, ki jih mora kupovati tudi zadnji nepismeni Sibirjak. V prosti konkurenci ti prevodi ne igrajo prav nobene vloge, pač pa so samo pesek v oči. Tudi statistika je lahko skrajna nesposobnost, če zaide v nepravne roke. Da je sedaj spodrsnila v rokah organizacije UNESCO, je obžalovanje vredno dejstvo. Take statistike so bile doslej v navadi samo po črnih, rjavih in rdečih diktaturah. Končno so bile statistike o kulturni ravni na podlagi uporabljenih kilogramov mila neprimerno manj uvezane.

Atomska znanost na Angleškem

Številni ukrep. za nadzorstvo radioaktivnih izžarevanj - Zaščita prebivalstva

Londonsko pismo

Pred kratkim so na Angleškem proslavljali desetletnico obstoja znamenite, raziskovalne ustanove Harwell, ki združuje srce in možgane britanskih atomskih naporov. Harwell leži, odrezan od zunanega sveta, nekje med Readingom in Oxfordom. Za desetletni jubilej so upravitelji závoda prvič odkrili javnosti nekaj dosedanjih atomskih skrivnosti. Harwell je za teden dni odprl svoja vrata, strokovnjaki in radovedniži so si ogledovali skrivnostne naprave. Na tem 15 kvadratnih milj obseznem prostoru je zaposlenih kakih pet tisoč delavcev in mesečencev.

Tu je bilo v zadnjih letih spočetih več novih in prekulturnih zamisli kot kjerkoli drugod na svetu. Devedeset od sto vseh v Harwellu doseženih izsledkov služi miroljubnim namenom. Ostalih 10 odstotkov pa kljub temu zdostuje, da bi našo zemljo spravili iz ravnotežja.

Atomska raziskovanja so v ospredju dejavnosti in zanimanja današnjega sveta. Preteklo jesen je angleška kraljica otvorila prvo energetično napravo, ki dobavlja električni tok tovarnam in stanovanjskim hišam. Ta električni tok pridobivajo iz atomske energije. Ze v kratkem bodo tudi Angleži razpolagali s podmornicami na atomski pogon.

Obiskovalce, ki so si ogledali Harwell, je posebno presenetilo osemnajst tam delujočih inštitutov. Ti inštituti se ukvarjajo z nadzorstvom nevarnosti, ki jih atomske sile predstavljajo za ves človeški rod. Tudi preprostemu človeku postane ob pogledu na te naprave jasno, da nezasišane množine nakopičene atomske e-

nergije prinašajo istočasno koristi in uničeniča.

Eden izmed teh inštitutov se imenuje »Health Physice« in ga lahko smatramo kot »prvo pomoč« v obrambo človeštva. Tu ugotavljajo v kolikšni meri sta ozračje in atmosfera okuženi z atomi. Tu bodo nekega dne pričeli s potkusi, kako bi zmanjšali pričakujočo škodo. Ta inštitut so odprli leta 1948 in registrirali vse atomske eksplozije do letošnje spomladi. Nadziral je vse ozemlje Britanske skuptnosti. Predvsem se tu ukvarjajo z učinki vodikove bombe.

Tako vedo v tem inštitutu, da so Zdržene države do sedaj razstrelile 35, Velika Britanija 4 in Sovjetska zveza 30 atomskih bomb. Zlasti pa so inštitutu znani vsi podatki o eksploziji vodikove bombe v Nevadski puščavi. Ugotovili so, da je okužba z atomskim prahom na zemeljski površini komaj zaznavna. V višjih zračnih plasteh pa je okužba mnogo obširnejša. V višini 13.000 metrov so ugotovili 200-krat močnejšo okužbo kot pa na površini zemlje.

Po razstrelitvi četrte bombe v Ameriki je bila zahodna ameriška obala 22 dni dolgo okužena. Obekli hlapov in prahu so se nato oddaljili v vzhodni smeri okrog zemlje. Nad Evropo pa so ostajali v razmeroma manjših višinah. Zato je evropska celina pod močnimi vplivi radioaktivnih oblakov. Ker je radioaktivni prah lahek in se zbira izven območja zemeljske privlačnosti, visi v brezračnem prostoru med nebom in zemljo. Kakih 10 odstotkov tega prahu vendar doseže zemeljsko površino bodisi zaradi lastne težje ali pa ga prinaša dež. S tem pričnajo negativni učinki atomske energije. Zarki gama in stroncija 90 ostajajo na

Moja boter mi je za rojstni dan podarila lepo zlato uro. V resnici dragoceno uro, ki sem jo čuval kot punčico v očešu. Neprimerno bolj pa je na uro pazil moj stric Nikolaj, birmanski boter. Kačarkoli je prišel k nam na obisk, me je sprševal, koliko je ura in me pri tem stalno karal, da ne umem ravnati z uro. Ne vem kako je vedno tako naneslo, da je moja ura v primerjavi z njegovo ali prehitela ali pa zaostajala.

Stric Nikolaj me je tudi nenehno opominjal, naj se izogibljem večjih skupin ljudi na cestah ali trgih. V začetku sem verjel, da je zasrbljen zato, da bi me ljudje ne pohodili, v resnici pa se je bal, da bi mi kdo ure in me izmaknil. Nekeč me je v tramvaju vprašal, koliko je ura, in ko sem svoj zaklad izvelkel iz žepa, me je kar preveč glasno pokaral. Dejal je, da v tramvaju nikoli ne smem pogledati na uro. Ce sem že radoveden, je dejal, potem naj kar vprašam spovednika. Ta, je menil, lahko brez strahu razkazuje svojo nikelnato uro.

Nekega dne sem po nesreči padel v morje in bi kmalu utonil. K sreči pa so me izvelkli in pripeljali domov. Ravno sem se preoblačil, ko je ves zasrbel prihitel stric in že na vratih kričal: »Ura! Kaj je z uro?« Slana in ne preveč čista morskva voda ji gotovo ni koristila. Olje se je z vodo že nekako spopriznjalo, zato pa se kazalci z vodo niso dobro prenašali. Kolesje se je ustavilo.

»Ti seme semensko!« je rogovilil stric. »Tako paziš ti na dragoceno darilo! Najbolje bi bilo, draga sestra, da melcu uro

odvzameš, dokler ne bo imel mature v žepu.«

To je bil zame in za uro prehud udarec.

»Ne, ne, stric Nikolaj! Prišežem ti, da bom uro pustil doma, če bi se imel znova prekulniti v morje!«

Stric je vzel uro s seboj. Odnasel jo je urarju in mi jo, opremljeno z debelo jekleno verižico, vrnil. Ugovarjal sem, da zlato in jeklo ne spadata skupaj.

»Potem pač ure ne nosi s seboj.«

»Bolje je, da pustim verižico doma.«

»Kaj se je morda sramuješ?«

»Kje pa? Vendar pomisli, stric Nikolaj! Ce ljudje opazijo na mojem telovniku jekleno verižico, potem bodo gotovo zaslužili, da je na njenem koncu privezana ura. Kaj lahko bi jih obšle skomine, da mi uro izmaknejo. Ce pa na mojem telovniku ni ničesar, tudi za skomine ni vzroka!«

»Napak! Ce opazijo na telovniku jekleno verižico, bodo zaslužili, da je na njej privezana čisto navadna niklajsta čebula, ki je niti pes ne povoha. Ce pa verižice ni, bodo preudarili: Vsak boljši človek ima danes uro. Tale mladenič izgleda, da izhaja iz boljše družine in ima gotovo uro v žepu. Zakaj pa jo hoče zatajiti? Gotovo samo zato, ker je dragocena. Torej ga bomo za njo olajšali!«

»Sedaj moram jaz reči: napak! Na svetu in tudi v Trstu so lahko tudi skromni žeparji, ki se zadovoljijo tudi s ceneno čebulo. Pomisli samo, stric Nikolaj, kakšno presenečenje, če bi na jekleni verižici našli zlato uro. Gotovo bi dejali: To je nagrada za skromnost!«

»Da bi žeparji tako ne govorili, bi ti moral seveda kupiti zlato verižico, ki bi tatove zapeljevala, na koncu verižice pa bi morala biti priklenjena niklajsta čebula, ki bi tatove razočarala. Potem bi gotovo zagodrnjali: To je kazen za častihlepje!«

Tako in podobno svo se s stricem pričkala ne samo do mature, pač pa tudi še po splošno priznani zrelosti. Za mojega strica pa to vsedrjavno priznanje ni veljelo. Stric je še nadalje vztrajal na svojih nadzorni pravici. Seveda je postalo zamre to stanje posebno neprijetno, ko sem se približal starosti, pri kateri ljudje pričenjajo obiskovalci mont - zastavljalnico. Meni se je samo enkrat prožila priložnost zastaviti uro. To je bilo takrat, ko je stric zbolel in sem bil za nekaj časa rešen njegovega nadzorstva.

Ko se mu je pričelo vrčati zdravje, mi je sporočil, naj ga obiščem. K sreči sem tudi sam zbolel na influenci, ki se je je on bal kot hudič križa. Tako sem se izognil neprijetnega zasliševanja.

Ko ga je končno le prineslo k moji postelji, je bilo njegovo prvo vprašanje: »In ura, gotovo si jo izgubil, kajne?«

»Tam..., tam... v moji listnici.«

Stric Nikolaj je planil k obešalniku in našel v denarnici - zastavni listek. Prijel se je za glavo in planil iz sobe. Čez dobro uro se je vrnil.

»Rok je potekel! Uro so ma dražbi prodali. Ker si še slab, ne bom izgubil besed.« Zdelo se mi je, da bi mi najraje prilepil krepko klofuto.

Ko sem ozdravel, se stric ni več priznaval za botra. Vse vezi med nama so se pretrgale, in ker je ura odšla rakom žvižgat, bi jaz mirno lahko utonil v morju. V. R.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dušan F. - Trst - Italijanski prevod knjige imajo na zalogi vse večje tržaške knjigarne. Italijanski naslov knjige: »Non si vive di solo pane«, Vladimir Dudincev.

POD ČRTO

KREPOSTI IN VRLINE komunizma in rdečih tiranov

Ing. Miran Engelman

V borbi za človeške pravice

Besede, ki jih je pred kratkim izustil najodgovornejši mož Amerike, morajo presuniti slehernega poštenjaka. To so besede predsednika kasacijskega sodišča Združenih ameriških držav, gospoda Earla Warrena, ki pravi: »Nikjer na svetu ni pravica točno določena. Vsi zakonski ustroji niso nič drugega kot samo resen in resničen napor za izboljšanje in približanje k pravici. To zato, da se posamezniku nudi vernost pred brezvestnimi samovoljnimi silami. Tega cilja pa danes še nismo dosegli.«

To kratko, preprosto priznanje demokratskega branitelja sodstvene znanosti, prvega ameriškega odvetnika, ki stoji na čelo najvišjega sodišča, pretrese vsa srca. Tudi če prebira sodnikovo izjavo zjutraj pri zajtrku ali pa zvečer, predno zadremlje, bo skočil pokonci. Človeška družba vendar živi sredi dogovorjenih in postavljenih zakonov. Zaščito pravice v vsem obsegu pa pričakujemo, čeprav nam je stalno na jeziku pregovor, ki ga narekuje dnevno življenje: Ni pravice na svetu! In vendar je čisto nekaj drugega, kadar govori o nepopolnosti zakonov predsednik sodišča; on, ki bi moral prvi sveto verjeti v pravni sodstvo. To je še več kot začudenje. V nas nekaj raste ali pa se podira, kajti vsi ljudje na svetu smo del postavljenih in dogovorjenih zakonov.

Zločini proti človeški svobodi in proti človeškemu dostojanstvu so se dogajali v vseh časih. Gotovo ni odgovornega mesta ali foruma, ki ne bi v letu zgodovinskih dogodkov posredno ali neposredno ničesar zagrešil. In koga, ki je pošten, da

ugotovitev ne zagreni in moralno razoroži? Pri primerjavi uspehov in neuspehov ne pridemo stvari do dna. Vse nam obvisi v zraku. Potapljam se ali v razočaranje ali v cinizem? - ? - K sreči pa samo le na videz. V resnici ni tako. Kdo bi si upal trditi, da ni na svetu posameznikov in zdravih narodov, ki se trudijo in neumorno vztrajajo za iztrebitve pojavov proti svobodi? Dokler bo trajala ta gonilna sila, ne smemo obupati nad pomankljivostjo zakonov, še manj nad bo dočnostjo sodstva in prav tako smo lahko mirni nad usodo sveta, čeprav je borba med nasiljem in svobodo še veliko težje kot izgleda.

Sredi agonij, ki jih doživlja XX. stoletje pri razčiščevanju pojmov, pogojev in temeljev življenja, raste vzporedna miselnost, ki zahteva poostavljenost človeške varnosti. Svobodnemu človeku ni treba niti ponoči niti podnevi, da hodi in se sprehaja oborožen po cesti, pa naj pripada njegova misel katerikoli ideologiji ali kateremu koli narodu. Primerjanje moči nasilja z duhom svobode je danes predmet, ki najbolj zanima človeški razum. Ta primerjava je vir energije, ki ustvarja voljo in veselje do življenja v najbolj nemogočih razmerah.

Ko že govorimo o svetu, se ustavimo n. pr. v Trstu. Danes je ta ob stran političnega mogočnega luka še vedno zanimiva zemljepisna točka zemeljske krogle in čudovit vodnjak, v katerem leži še polno primerov, ki se nanašajo na deklaracijo o človeških pravicah. V palači Združenih narodov stoji tudi Trst v vrsti zbrane dokumentacije, ki priča o kršenju zakonov o človeških pravicah.

Skrivnostna izgotovila ljudi sredi Trsta in okolice po končani drugi svetovni vojni izpred oči angloameriških zasedbenih oblasti 1945-47-54 niso ostala gole uganke. Ze takoj v začetku so se vzemirjljivi, zahrbitni in podtalni dogodki začeli oblikovati v groba kršenja najosnov-

nejših, tudi menapisanih človeških pravic. Stalno se je ugotavljalo, da izginjajo ali pa se najdejo trupla samo in izključno tistih Slovencev ali Jugoslovancev, ki so bili nasprotni totalitarnemu režimu in lažisvobodi v Jugoslaviji.

»Demokracija« v tej borbi za svobodo prva objavlja edini v celoti pojasnjen primer teh skrivnostnih ugrabljanj. Doživljal sam nima senzacionalne vrednosti, tudi če bi se dogodil zdaj in ne pred desetimi leti. Resnost in razburkanje dobe, v kateri živimo, črta vsak podoben motiv. Uspeh, ki je bil v imenu s v o b o d e dosežen v neizogibnem izpostavljanju smrti, je le manjši del napora. Najtežji napor je v tistih žrtvah in dragocenih življenjih, ki so padala zaradi ene same misli na svobodo. Poimenovanje oseb služi za dokumentiranje dogodkov in nima nobenega maščevalnega namena. Vse osebe so le slučajni, mnogokrat važni protagonisti dogodkov. Vse današnje pokolenje, hoté ali nehoté, spada k borbi za izboljšanje pravice na svetu. Prav nujno tako nosi vse današnje pokolenje odgovornost za neuspehe, ki jih doživlja svoboda.

I.

Nebo odpre se,

luna da svecavo...

F. Prešeren

Dne 8. marca 1947. Na samotni cesti v bližini Trsta so ob desetih uri ponoči planili iz zasede štirje moški, oboroženi z brzostrelnim orožjem. Napadli in pobili so na tla človeka, ki je moral mimo v temi prav ob tej uri.

Razbojniki?

Ko so mu zvezali roki z žico v zapestju in ugotovili istovetnost, niso našli pri žrtvi niti žepnega noža. Tu se nam odkriva zanimiv psihološki problem: Napadalcem lahko štejemo v čast ali pa v

zemlji še leta in leta dolgo aktivni. Za sedaj verjetno ni moči misliti, da bi preprečili odstrel vodikovih in drugih bomb, zato je nujno potrebno misliti na učinkovite ukrepe, ki bi zaščitili človeštvo pred škodljivimi vplivi. Na osnovi raziskovanj v Harwellu se s tem vprašanjem ukvarja tudi britanska javna zdravstvena služba. Atomska raziskovanja so tesno povezana z današnjo zdravstveno vedo. V prihodnjih dneh bo izšla posebna bela knjiga, v kateri bodo naznačeni prvi ukrepi za zaščito prebivalstva.

Zobje in glavobol

Ameriški zdravniki so ugotovili, da pogostoma nastajajo glavoboli in omotičnost samo zato, ker zobje spodnje in zgornje čeljusti pri žvečenju ne udarjajo enakomerno. Praktični zdravnik, ki je obenem tudi zobozdravnik v Philadelphiji zatrjuje, da je s korekturo zobovja v nad 90 primerih od 100 odpravil glavobol in vrtoglavost.

Nenaakomeren ugriz povzroča nenormalen pritisk na čeljust, in ta se prenaša na ušesni kanal, ki je polokrogle oblike.

Neka žena, ki je dvajset let trpela na glavobolu in vrtoglavosti, je prestala dve operaciji na možganih. Vendar je ozdravila šele potem, ko so ji korigirali lego zobovja.

Od 54 pacientov med osmim in 89. letom, ki so jim preuredili zobovje, jih je 52 popolnoma ozdravilo. Osemletni fantček je takoj bljuval, če je zaužil kakršnokoli netekočo hrano. Najprej so konzultirali psihologa. Kasneje, ko so dečku popravili zobe, so napadi bljuvanja takoj ponehali.

razočaranje, ker so bolj obžalovali, da zvezana žrtva na tleh nima pri sebi orožja, kakor pa, da prav tako nima žepne ali zapestne ure. »Uro so mi pri podobnem napadu pred dvema letoma vzele že gestapovci.« sem jim odgovoril, ko sem jih spoznal za štiri zastopnike ljudske demokracije. Po zlomljenem fizičnem odporu je bila to moja prva obramba ne tleh, v cestnem blatu. (Dogodek pa, ki govori o srečanju z Gestapom, se nanaša na zadnje tri dni meseca oktobra 1944. leta, ko sem obiskal svojo mater. Prav tako zvečer, v temi, v zasedi me je čakala Gestapo - nacistična policija -, ki je prisilila člane družine k molku. Tudi takrat so streljali name. Usoda pa je hotela drugače. Tako Gestapo.) Komunistični napad pa je potekal takole: Se naprej je množica rok stikala po žepih. Odpeli in stežali so pod srčico, Občutki, ki jih ni treba popisovati. Oziral sem se naokoli in prebadal temo z očmi, kje bi našel v bližini kaj človeškega. Bliznje hiše? Vas Sveto na Krasu je tisti trenutek kazala že vse znake nočnega počitka. Ljudje so se še bolj stisnili v svojih domovanih, ko vpljem »na pomoč!«. V odgovor mrtva samota, po ustih pa krepki udarci. Ze smo tudi v zaprtem avtomobilu. S pritiskanjem revolverjem na tilnik smo krenili po cesti in po gozdnih in poljskih kolovozih, ogibajoč se zavezniških straž v smeri vrhodu.

Ljudje? Med potjo pa se je oglasil v avtu eden izmed štirih: »Zakaj si se pa branil?« Nisem vedel, kaj naj odgovorim. Teda pa eden izmed njih nejevoljno prestreže stavek: »Ah, kaj boš neki, še žival se brani, če jo napadeš.«

Ljudje?

Po enourni vojni smo se bližali meji z ugalsimi žarometi. Krenili smo s ceste čez travnik, kjer je jugoslovanska (komunistična) obmejna straža, brez vsakrš-

ni formalnosti, po geslu ali dogovorjeni besedi, ne da bi se vozilo ustavilo, pustila avto naprej v cono »Ba« in dalje v Jugoslavijo. Ostali del noči in ves naslednji dan sem bil v zaporu v Ajdovščini na Vipavskem v bivši karabinjerski vojašnici. Prevoz se je nadaljeval prihodnjo noč in prav tako tajno v krilu noči so me vrgli v kletno ječo. Prešli so mi številni zlatih zob in vzele višino telesne mere. To se je zgodilo v Ljubljani ponoči po pomoči 9. na 10. marca 1947 v državnih političnih zaporih na zakonitih komunističnih tleh, pod veljavnimi ljudskimi zakoni s polno vednostjo in odgovornostjo LJUDSKE OBLASTI.

Takoj prve dni sem zato v ječi spraševal, pred kakšno sodišče pridem: vojaško ali civilno...? Pomilovalen posme in ane vema sem dobil v odgovor. Dalje sem jim povedal v dostojni obliki, da ne mislim žaliti nikogar, da pa zaradi zagonetnosti, s katero me držijo v zaporu, lahko sicer pridrim, ne morem pa verjeti v srcu, da imajo resničen namen soditi me na sodišču. Dodal sem, da so zaradi te logike že po prirodnem čutu odvisne vse moje izjave. Dobil sem odgovor, kakršnega je bilo pričakovati: za izjave, da imajo »že po prirodnem čutu« tudi drugačna sredstva... Tako je rastle v meni silna neovrgljiva, železna sila, da sem kovel načrte o begu iz ječe ves čas, od prve minute naprej in v vsakim dnem, z vsako uro silnejša.

Ljudska oblast je v celoti odgovorna, da sem tudi po nasilno odvzeti svobodi, po postopku, po katerem sem ostal za zapahi in po vseh opozorilih, da sem protizakonito pripeljan: ves čas nadaljnega in prestanega zapore bil še naprej tajno v državnih političnih zaporih v Ljubljani. Po kakšnih obrazcih? Po kakšnih predpisih? Po kakšnih ZAKONIH?

(Nadaljevanje prihodnjic)

(Celotni ali delni ponatis samo z dovoljenjem pisca!)

Občinska kriza se razpleta

50-letnica Balkana

Po dolgem presledku je tržaški občinski svet zopet zboroval 21. junija. Z velikim zanimanjem so Tržičani pričakovali razvoj te seje, ki je imela pričeti v znamenju političnih debat in glasovanj. Socialni demokrati in komunisti so napovedali najstrožji odpor proti novemu enostrankarskemu upravnemu odboru demokracijev, ki je hotel onemogočiti politične debate v mestnem svetu.

Seja je pričela z govorom demokrčanskega svetovalca Stopperja, ki je stavil na župana več vprašanj, na katera je župan Bartoli odgovoril, da boče občinski odbor samo upravljati občino nepristransko in v korist Trsta. Nato so govorili socialni demokrat Lanza, komunist Pogassi in socialist Teiner. Poslednji je vprašal župana, če je res, da je obstajal med demokrčani in mislnovci tajen dogovor glede podpore mislnovcem pri izvolitvi župana in odbora. Predlagal je, naj občinski svet takoj glasuje za to, da se prične in dokonča temeljita razprava, kako je prišlo in zakaj do enostrankarskega občinskega odbora. Župan ni dal predloga na glasovanje, ker ni bil predložen pravočasno, kakor zahteva pravilnik. Komunist Gombacci je predlagal resolucijo proti atomskim bombam in njih poskusom. Tudi ta resolucija ni prišla do glasovanja, ker je župan izjavil, da so vsi za tako resolucijo, toda da mora enotno besedilo sestaviti seja načelnikov strank, ki bo kmalu sklicana.

Zatem je prešel občinski svet na svoje redno delo. Dosti interpellantov ni prišlo na vrsto in bodo na prihodnji seji postavili svoja vprašanja.

Občinski svet je pričel z razpravo o odobritvi 54 sklepov, ki jih je občinski odbor v smislu čl. 140 občinskega zakonika zaradi nujnosti že sprejel. Od 54 sklepov je bilo odobrenih nad 45, o ostalih se bo še razpravljalo. Med temi tudi o najetju poslopja pri Sv. Mariji Magdaleni Spodnji za zdravniško ambulanco in urade občinskega delegata proti najemnin 150.000 lir mesečno. Dr. Agneletto je vprašal, koliko prostorov da ima v našem vzeto poslopje s tako najemnino. Razvila se je debata, ki se bo nadaljevala prihodnjič.

Tako je potekala in se zaključila v mirnem vzdušju ta seja, na kateri so za odobritev večine sklepov glasovali tudi komunisti in ostali levičarji.

Osrednja tržaška tržnica

Dne 10. junija t. l. je bila odprta na Campomarzu nova tržnica za zelenjavo in sadje, ki je stala okoli 500 milijonov lir. Zgrajen je en del, drugo krilo bodo šele sezidali. Z novo tržnico si je hotela tržaška občina pridobiti skupni osrednji trg za sadje, zelenjavo in poljske pridelke ter prililiti vse trgovce in prodajalce na debelo, da se poslužujejo samo tega trga. Tudi poljedelci, ki vozijo ali nosijo svoje pridelke v Trst, so primorani posluževati se samo tega trga in prodajati svoje pridelke veletrgovcem ali prekupčevalcem, tako da je našemu kmetu nemogoče prodajati svoje pridelke naravnost potrošniku. Dostop odjemalcem, to je prebivalstvu, je na osrednje tržnice naravnost prepovedan. To koristi le prekupčevalcem in grosistom, ne pa poljedelcu in še manj tržaškemu prebivalcu. Ze do sedaj je tržni pravilnik dolehal, da mora vsa trgovina na debelo s sadjem, zelenjavo in drugimi pridelki potekati le na osrednjem tržišču. Le začasno je bilo dovoljeno, dokler ne bi bila nova tržnica zgrajena, da so smele trgovine na debelo

prodajati omenjene pridelke tudi v svojih skladiščih v mestu.

Na seji dne 25. t. m. pa je občinski odbor predlagal, naj se prepove vsako trgovanje s sadjem, zelenjavo in poljskimi pridelki po zasebnih skladiščih. V debati so govorili svetovalci Gruber-Benco, Barbij (MEN), Muslim (komunist), Lanza (soc. dem.) in dr. Agneletto. Glavne misli našega svetovalca so bile: Osrednja tržnica za sadje, zelenjavo in druge poljske pridelke je potrebna, ker je skupno tržišče ne le v korist trgovcev, ki imajo na enem mestu zbrano blago, ki ga potrebujejo, ampak tudi kot boljši regulator igre med ponudbo in povpraševanjem ter pospeševalec živahnije konkurence in usmerjevalec cen. Zato je dr. Agneletto za osrednjo tržnico. Toda kritičke nove tržnice, ki so se iznesle, zlasti pomanjkanje prostora, ne dovoljuje, da bi vsi trgovci na debelo, ki se s to trgovino bavijo, našli prostora v novi tržnici. Tam je bilo razmeščenih 54 trgovcev, toda precejšnje število zlasti srednjih trgovcev ni dobilo prostora v novi tržnici. Ako se sprejme predlog občinskega odbora takšen, kot je, bi bilo srednjemu trgovcu na debelo odslej naprej onemogočeno v svojih skladiščih prodajati sadje in druge poljske pridelke. S tem bi se izključilo iz trgovinskega obrata v škodo prebivalstva več članov, ki dajeta s svojimi operacijami ugodno vplivajo na tvorbo tržnih cen. Zato je dr. Agneletto predlagal, naj bi se začasno, dokler ne bo nova tržnica imela dovolj prostora, dovolilo trgovcem, ki niso tam dobile mesta, da prodajajo omenjene pridelke v svojih skladiščih, ker zahteva to tudi načelo enakosti in pravčnosti.

Izvemši dr. Barbija in gospo Gruber-

Benco so vsi drugi govorniki bili za predlog občinskega odbora, ki je bil tudi sprejet; proti je glasoval dr. Barbij. Dr. Agneletto, Gruber-Benco in dr. Franzil so se glasovanje vzdržali. Tako se je tudi Trst uvrstil med ona italijanska mesta, ki izključujejo in prepovedujejo vsako trgovanje s sadjem in poljskimi pridelki na debelo izven mestne tržnice in sli svoje prebivalce-potrošnike, da kupujejo vse svoje potrebščine pri prodajalcih na drobno in preprodajalcih. Ali bo to v korist prebivalstvu? To bo pokazala bodočnost.

IX. Tržaški velesojem

Preteklo nedeljo so v našem mestu z vsemi svečanostmi odprli deveti tržaški velesojem. Govorili so zastopniki se'ma, župan in zakladni minister Medici, ki je za to svečanost prispel iz Rima z letalom.

V torek 25. junija je bil na sejmiskih prostorih dan Jugoslavijec. V Trst so prispeli številni zastopniki jugoslovanskega gospodarstva, ki so bili gostje Tržaške trgovinske zbornice. Jugoslovanski dan se je nadaljeval tudi še v sredo. Za izboljšanje gospodarskih stikov med obema državama so bile ustanovljene podkomisije za trgovino z vinom, živino, kmetijskimi pridelki in o ribolovu.

Uradno je zastopal Jugoslavijo član izvršnega sveta Slovenije, Anton Bole. Prisotna je bila tudi predsednica ljubljanske trgovinske zbornice, Mihaela Dermastje, ter naš devinski rojak, prvi svetnik zbornice dr. Ivan Ples. V delegaciji pa je bilo še več drugih gospodarskih zastopnikov.

Operacija „Ljudska fronta“

Smehljajoča, strpljiva koeksistenca tudi v Trstu o modi - Z dežja pod kap

Kadarkoli se v komunističnih vrstah izpridijo izrodki diktatorskega ustroja poklicnih partijcev v takem obsegu, da goli disciplinski ukrepi več ne zaležejo, in kadarkoli praktični komunistem s svojimi nečloveškimi izbruhli pluskne žez željezo zavoso v svobodni svet, sega Kremelej po univerzalnih zdravilih. Najprej so to osladne kapijice boljševiskih nasmevov - koeksistenca, mirno sožitje; istočasno dvigneta Hruščev in Bulganin kazalca pokonci. Prvi ima na zalogi orjaka vodikovo bombo, ki lahko s cvre ves Severni tečaj, drugi drži v rokah vodilje atomske izstrelke, ki v enem samem hipu lahko uničijo Anglijo, Francijo, Skandinavijo ali katerokoli že deželo.

Smeh in grožnja, to so zdravila za notranje, kot za zunanje komunistične bolečine. Te so namreč vedno tesno povezane med seboj. Tudi ni mogoče trditi, da bi bila ta boljševiska zdravila zgolj »Blazev žegen«. Stalno namreč najdemo na Zahodu ljudi, ki smatrajo, da je svetovni mir že rešen samo s tem, če sovjetske mogočnike in njihove priveske sprejema Zahod kot gentlemane.

Tako je ena izmed največjih ameriških televizijskih družb - verjetno tudi iz čisto pridobitniških pobud - smatrala za potrebno in celo koristno, da predstavi Hruščeva na televizijski zaslonki kot brihtnega političnega kramrljava in, umnega dialektika. Pri tem na kako podobno protislujsko niso niti pomislili.

Nekaj podobnega imamo te dni tudi v

čisto krepovnem tržaškem merilu. Vittorio Vidali prireja likvidacijski kongres Tržaške partije. Likvidacijo in priključitev KPI so sklenili in odločili vrhovci; baza, navadni komunisti, imajo pri vsem tem eno samo pravico in dolžnost: ploskati. To ploskanje pa se očitno zatiha. Posebno med slovenskimi komunisti se širi godrnjanje, pri večini pa je bolj nerodna otopelost - ne samo za likvidacijo ali proti njej - proti partiji sploh.

Na kongres prihaja Vidali s praznimi rokami. Poljski in madžarski dogodki med preprostimi komunisti še niso pozabljani, Vladimir Dudičev je s svojo knjigo: »Človek ne živi samo od kruha« do dna razgalil boljševisko družbo. »Pravijo, da knjigo v Trstu dobro prodajajo. Vse to in še marsikaj drugega behi Vidaliju glavno.

Prej zato se je poglavar tržaških komunistov domislil univerzalnega kremejskega zdravila. Grožnje bi zaenkrat na tej zemlji ne zalegle, zato pa: koeksistenca, ali z nekdanjo oznabo: ljudska fronta.

Tako pripoveduje Vidali v zadnjih številkah svojega komunističnega tiska, da se je obrnil do vseh tržaških političnih skupin, ki so zainteresirane v borbi proti klerikalizmu in fašizmu, katere danes ograjata demokracijo in obnovo našega mesta.

V ostalem je ta poziv - v slovenskem prevodu vsaj - tako skrpučalo, da ga čitatelj niti ne razume. Vidali je v hudih skripicah, zato bi želel »ljudsko fronto« za vsako ceno, saj pravi: »Zato se je treba pripraviti, da samo demokratičen občinski odbor, brez zaprtja na levo, ki naj živi in upravlja s podporo leveice, lahko vlada, veči najnujnejše probleme in spregovori z vlado in birokracijo kot je pač treba.« Ljudska fronta po načelih in izkušnjah na Češkem! V to »fronto« pa je sam Vidali podvomil, zato nadaljuje:

»Toda če se s strankami ne doseže sporazum o tej osnovni točki, se pa lahko doseže vrsta enotnih ali vzporednih akcij in se zadene ista tarča.« Tudi tu se je njegova zapeljivost spomnila preteklih izkušenj po »ljudskih demokracijah« in mu izsilila še eno iskrenost: »Če to ni mogoče v oziračju prisrčnosti, pa vsaj v oziračju strpnosti med vsemi levičarskimi skupinami.«

Vidaliju se z odgovorom mudi. Kongres je pred vrati, darilo »ljudske fronte« pa je tako krvavo potrebno.

Prej smo dejali, da bi grožnje na tej zemlji ne zalegle. Ta trditve v celoti ne drži, kajti prav ob zaključku teh razmotrivanj mi je eden izmed snublencev dejal: »Kdor si upa komunistu v obraz povedati, da njegov nauk pobija demokracijo in svobodo, ta je fašist...«

Ta stavek tudi že sam po sebi pričla, kam spada Vidalijevo snubilno pismo. Z dežja pod kap pač ne hodijo pametni ljudje.

Nižji tečajni izpiti

Nižji tečajni izpit so z uspehom opravili na Nižnji industrijski šoli:

V TRSTU:

Bajec Ferdinand, Berdon Stelij, Bestiaco Franko, Buocavelli Marij, Cerkevnic Sergij, Fon Sergij, Furlani Ivan, Grisonich Bruno, Leghissa Jurij, Rebec Nevi, Sardo Darij, Susa Lucijan, Turco Marij, Zerjul Lidija, Clari Suzana, Favento Lidija, Germani Lillijana, Giorgi Lavra, Grosovin Levjan, Jamšek Neva, Kotzmann Mariza, Nuban Marija, Lorenzi Elvira, Lubiana Evelina, Marchesich Zvezdana, Mari Marija, Marzi A-

Jutri, na praznik sv. Petra in Pavla, bodo nekdanji člani akademskega društva Balkan praznovali v Sezani 50-letnico ustanovitve tržaškega slovenskega akademskega društva. Verjetno bo med udeleženci tudi po kak ustanovitelj društva, ki je bilo v letih pred prvo svetovno vojno življenjski rok narodnega prebujenja, kvas razumnije plodivne, stika-to slovenske vzajemnosti in posrednik političnega edinstva v tem ozemlju. Jubilanti bodo obujali spomine s ponosom in samozavestjo v sreči ne samo zato, ker so bili takrat mladi, nabiti življenjskih sil, prepolni načrtov in idealizma, poč pa tudi zato, ker je bilo takratno slovensko okolje ena sama nerazdeljiva celota. Ta celota, polna poleta in ustvarjalnih sil, je strnjeno korakala od zmage do zmage, ker jo je vodila ene sama misel: narodna zavest k enemu samemu cilju: veličini slovenstva.

Duhovna bilanca teh petdesetih let v razmerah in ljudeh pa je hudo pasivna

Seja glavnega odbora SDZ v Trstu

Seja glavnega odbora Slovenske demokratske zveze bo v nedeljo 30. junija t. l. ob 10. uri predp. v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II.

Dnevni red:

- 1) Poročilo izvršnega odbora;
- 2) Akcija za pomoč prizadetih zaradi poljskih nezgod;
- 3) Politični položaj doma;
- 4) Politični položaj v svetu;
- 5) Stališče SDZ do prihodnjih volitev v rimski parlament;
- 6) Openka slavnost.

v vseh postavkah slovenskega življenja na tej zemlji. So postavke, ki jih je prevarčala usoda in ki jih ljudje niso mogli oblikovati po svojih željah in za lastnih pobudah, ker so se odmaknile izven dosega posameznikov in skupnosti. So pa tudi take postavke, ki so se izničile po lastnih osebnih zaslugah. Najhujša izmed teh pasivnosti je morda zlom in zmeščanje prav tistega, kar je naš rod chrnjaljo, krepilo in spodbujalo. Izgubili smo hrbenico, zapravili smo značajnost.

Nekateri izmed jubilatov se bodo morda za trenutek tudi v tej primerjavi zamislili v preteklost, morda bodo izprašali tudi svojo vest, ali so vsaj nekje v globlji duši še ohranili vsaj dremajoča načela, ki so oblikovala njihovo mladost.

Najlepša in najdostojnejša proslava 50-letnice Balkana bi bilo prav prebujenje teh načel, zaživetje podedovane dediščine in izročitev tega bogatega premoženja naših prednikov novemu dorasčajočemu slovenskemu pokolenju. Nazaj k tistim vrelcem idealizma, narodne zavesti in nepremakljive značajnosti, ki so napajali, poživiljali in krepili naše prednike!

To je prisrčna želja
starega člana »Balkana«

Akademsko društvo »Balkana« slavi leto 50-letnico svoje ustanovitve. To obletnico bo proslavilo s prijateljskim sestankom bivših članov, ki je določen za dan 29. t. m. zvečer v Sezani v hotelu Triglav.

Poleg tega bo društvo objavilo spominsko brošuro, katere bo tudi napredaj v Tržaški knjigarni od 26. t. m. dalje. Cena: 200 lir, za dijake 100 lir. Vse izkupček je določen za Dijaško Matico. Brošura bo zanimiva in zabavna, resna in vesela, kakor je to od nekdanje tradicije »Balkana«. Ker bo naklada omejena, bo knjižnica kmalu postala redkost. Zato pohitite z nakupom!

Vsi bivši Balkanci in prijatelji društva so pa prisrčno vabljeni na sestank 29. t. m.

Pripraviljalni odbor

Novi mašnik bod' pozdravljen!

Preteklo nedeljo 23. t. m. ob petih popoldne smo tržaški slovenski verniki v lepem številu posetili prijazno kapucinsko cerkev na Montuzzi, kjer je, obdan od svojih redovnih sobratov in drugih slovenskih duhovnikov, pel svojo prvo sv. mašo č. g. pater Bogomir Srebovt, kapucin, doma iz Košane na Krasu.

Studiral je v Benetkah, kjer je pred kratkim prejel iz rok tamkajšnjega kardinala sv. mašniško posvečenje in prišel v Trst, da bi se tu med slovenskimi verniki dobremu Bogu zahvalil za veliko milost in ga prosil milosti za svojedobre starše, za sovaščane in za ves slovenski narod. Srečno rad bi bil svojo prvo daritev opravil v rojstni Košani, a mu to v sedanjih razmerah ni bilo mogoče, kakor tudi ne staršem, da bi na ta sinov naj-srečnejši dan prišli v Trst.

Novomašniku je med sv. daritvijo spregovoril nekaj ganljivih in vzpodbudnih besed njegov redovni sobrat č. g. pater Fidelis iz Gorice, ki je prav za to priložnost prišel v Trst. Med sv. mašo pa je ubrano prepeval rojanski cerkveni zbor, pomnožen s pevcii iz Bazovice. Vodil ga je č. g. Zivec, tamkajšnji župnik.

C. g. novomašniku in vsem, ki so mu omogočili, da je bil njegov in naš praznik čim lepši in slovesnejši, smo iz srca hvalčili ter mu v vinogradu Gospodovem želimo obilo božjega blagoslova.

Poleg čestitk, ki jih je prejel od svojih ljubih domačih, od svojih predstojnikov in sobratov, naj č. g. novomašnik sprejme tudi naše iskrene čestitke!

Tržaški rojak

PODPIRAJTE SDD

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
sprejema
v svojem ambulateriju
v ulici Rittmeyer 13, tel. 31-813
dnevno od 9-13 in od 17-19 ure

TRŽAŠKI PREPIHI

Titovske doslednosti...

Da enostrankarska vlada vsiljuje svojo voljo celoti in da že sam njen obstoj šibi demokratične pridobitve na svobodnih tleh, tega se zavedajo vsi demokrati in svobodnoizvoljeni ljudje. V Rimu imamo danes tako enostrankarsko vlado in tudi tržaški občinski odbor je iz tega testa. Take vladavine pa so in morajo biti tam, kjer vladajo načela demokracije, čim kratkotrajnejša izjema. Pojavijo se v izjemnih primerih, ko ni nobenega drugega izhoda. Ali imamo v Rimu enostrankarsko vlado in v Trstu enostrankarski občinski odbor zaradi takih izjemnih političnih razmer, na tem mestu ne bom razpravljala. Ugotavljam pa, da so tako v Rimu, kot v Trstu najglasnejši kričarji proti enostrankarskemu upravljanju prav komunisti, t. j. gorečnejši in obduovalci enostrankarskih vladavin po vseh komunističnih diktaturah.

»Pr. dn.«, »Delov«, »Novi lista«, vsa tri komunistična oziroma sopotniška glasila, že nekaj tednov z vsemi topovi streljajo proti »enobarvni« rimski vladi in proti »enobarvnemu« tržaškemu občinskemu odboru. Vse prav in v redu. Demokrati smo že po svojih načelih proti vsakemu enostrankarskemu vladnemu ustroju. To ne samo v Italiji in v Trstu, pač pa po vsem svetu.

Tega mnenja pa niso tovariši »Pr. dn.«, »Delov« in »Novem listu«, prav tako pa tudi ne njihov maršal Tito. Tito je namreč v torek 25. junija na kongresu delavskih svetov Jugoslavije povedal vsetu in tudi urednikom triperesne komunistične časnikarske deteljice, kakor pravi »Pr. dn.« z dne 26. junija: »Tito je omenil tudi nekatere zahodne kritike, ki družbeni ureditvi v Jugoslaviji odrekajo demokratični značaj in jih povabil, naj

pridejo v Jugoslavijo, da bi videli, v čem je osnova prave demokracije: ali v enostrankarskem političanskem licitiranju, ki se proglaša za popolno demokracijo... ali pa v sistemu...«

Kaj bo sedaj - po »teh naukih« - storil tov. dr. Dekleva? Ali se bo pokoril Titu in njegovim modrosti ali partijski direktivni? Vražje zamotana zadeva... Sicer pa ima sludetvijo dobre želodce, kot pravi Feko.

Teta Mica

Športno iztirjenje

Skoraj istočasno s Toto družbo, ki je svetu sporočila, da so znašali njeni bratje dohodki v zaključeni nogometni seziji 16 milijard lir, je športni publicist Alberto Cavallari v milanskem »Corriere di Informazione« ugotovil, da izkazuje vodilni nogometni klubli II. kategorije primanjkljaj 16 milijard lir. Znatni del tega primanjkljaja pa niso uporabili samo za nagrade igralcem in trenerjem, pač pa tudi za mešetarje pri prekupčevanju z igralci in igrami in za reševanje korupcijskih zadev.

Cavallari navaja med drugim tudi prispevek občine za moštvo mesta Siracuse, kakor tudi posebno davčino na kavo v Palermu. Vodstvo kluba FC Catania je slehernega igralca prvega moštva kaznovalo s 100.000 lir globe, ker so izgubili tekmo z Modeno. Zmaga Catania bi jo spravila v I. kategorijo.

Ali je vse to res šport? Ves Italijanski tisk - in verjetno tudi vse javno mnenje - je soglasno v sodbi, da preživlja italijanski nogometni šport zelo težko krizo. Ta pa izvira v veliki meri tudi od nezdravega vzdušja, ki vlada v italijanskem nogometnem športu. Z denarjem ni mogoče kupiti vsega!

TVRDKA

KERŽÈ

USTANOVljena L. 1866
TRST
Piazza S. Giovanni I, Tel. 35019

TRGOVINA

NA DROBNO IN DEBELO

- Električni hladilniki: Originalni FRIGIDAIRE, PHILIPS, LEC, ZENITH, ZOPPAS, IGNIS itd.
- Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik na vsa goriva
- Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (inox.) jekla itd.
- Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, RIBER, Hoover, Aeg itd. grelci za vodo
- Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brusnega kristala
- Lestenci ter vseh vrst električnih luči klasične in moderne oblike

Priporočamo objsk pri trdkih KERŽÈ predno nabavite katerikoli predmet za Vaš dom

